

LITERATURA

J.V. Foix us desitja bones festes

Les felicitacions nadalenques que el poeta va enviar entre el 1948 i el 1976, editades en una carpeta

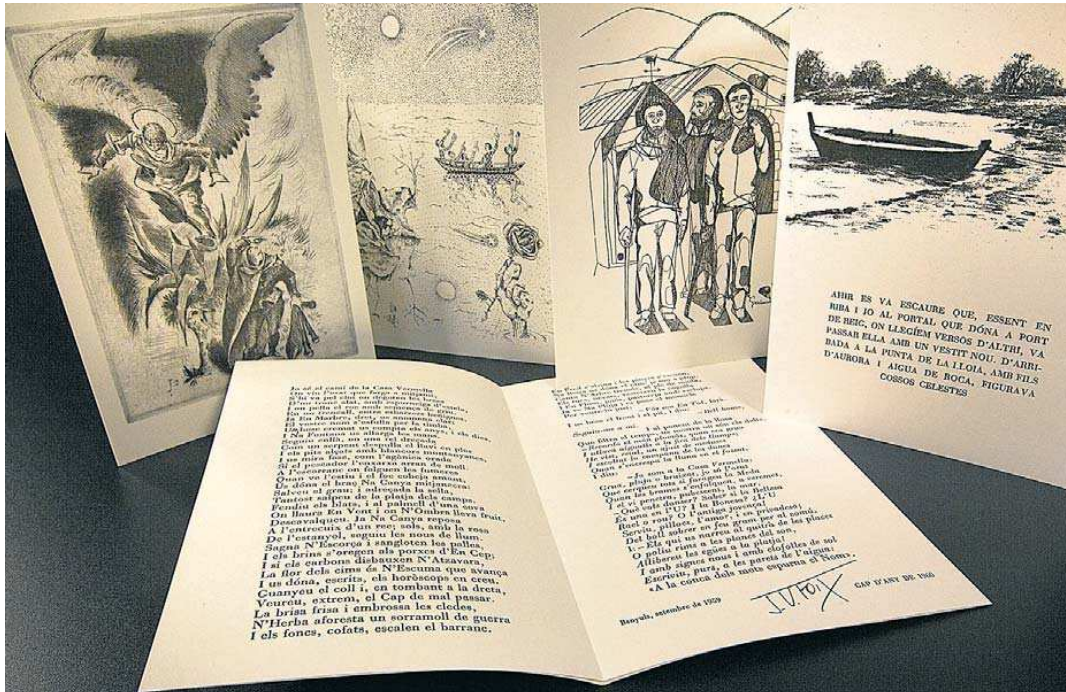
JORDI NOPCA
BARCELONA

Al poeta J.V. Foix l'exaltava el nou i l'enamorava el vell, i una bona manera de reunir aquests dos pols aparentment oposats van ser les felicitacions de Nadal, de Cap d'Any i d'aniversari que va enviar durant un apart important de la seva trajectòria. Reunides per primera vegada en el format original —i encapçalades per il·lustracions de pintors com Salvador Dalí, Joan Miró, Antoni Tàpies, Modest Cui xart i Joan Ponç—, les epifàniques i resplendents composicions foixianes prenen un nou sentit que transcendeix el vers de circonstance, segons els havia definit Pere Gimferrer el 1973, quan una dotzena d'elles van ser recollides al volum *Onze Nadals i un Cap d'Any* (L'Amic dels Arts, 1960).

Ho sap tothom, i és profecia, carpeta publicada per Pagès Editors i la Fundació J.V. Foix, inclou 28 poemes de l'autor nascut a Sarrià el 1893, escrits entre el 1948 i el 1976 —l'únic any en què interomplà tradició és el 1959—, un disc amb una desena dels textos recitats pel mateix poeta i un quadern amb dos textos, el primer a càrrec de Margarida Trias i Joan Ramon Veny-Mesquida i el segon, més extens, fet per Jordi Cerdà Subirachs, professor del departament de filologia i rancesa i romànica de la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'interès de Foix per les felicitacions de Nadal arrenca de molt abans del escriptura de *També vindrem*, *Infant*, al l'hor a vella, poema del 1948 que inaugura el ritual anual. El 1935 publicava un article a *La Publicitat*, "Bells Christmases català" —eren els anys de col·laboració intensa amb la premsa— en què demanava que "s'enviessin felicitacions de Nadal en català i amb gust de bibliòfil", com recorda Jordi Cerdà Subirachs, perquè era —i ara qui parla és el poeta— "una tasca de catalanització radical de la nostra terra".

En aquells moments, Foix no més havia publicat dos llibres de prosa poètiques, *KRTU* (1927) i *Gertrudis* (1932). El seu primer recull de poemes va arribar tard i en plena nit franquista: el llibre de sonets *encasillats* Sol, i de dol i d'aparèixer el 1947: "va causar un barratge d'estupor i admiració", i es va interpretar com "un simple retorn als clàssics medievals catalans, occitans, italians", com un anacronisme incomprensible i inacceptable en ple segle XX", segons afirmen Trias i Veny-Mesquida al seu text. Un any després, quan en tenia 55, Foix va enviar la seva primera felicitació de Nadal, i des del llavors no interomplà l'hàbit de comunicar-se un cop a l'any amb els amics, i regalar-los una de les seves delícades verbal, que sabien conjugar els elements arquetípics —el naixement de Jesús

Cinc de les nades incloses a *Ho sap tothom, i és profecia*, publicades per Pagès Editors i la Fundació J.V. Foix. RUTH MARICOT

al'establia, la visita dels Reis d'Orient, la verge Maria i Josep, els pastors, l'estel que il·lumina el camí —amb pinzellades de contemporaneïtat: "Porto una leika i pàl·lids pensaments", escrivia el 1948 en el poema *Il·lustrat* per Dalí; "Fem llum al magatzem dels accessoris!", exclamava el 1963.

"Res no s'acaba i tot comença"
En un dels poemes més coneguts del conjunt, *Ho sap tothom*, i és profecia (1953), "el territori pren una transcendència inusitada", com diu Cerdà Subirachs: si s'uneixen tots els topònims empordanesos esmentats (Colera, Palau-saverdera, Banyuls, Portvendres...) el dibuix que en surt és el d'un acreu, i al cen-

Equilibri Es poemes de Nadal de J.V. Foix combinen tradicció i modernitat

tres hi troba un indret que porta el nom del símbol cristià per excel·lència, la vall de la Santa Creu.

"Els Nadals de Foix de mica en mica van constatant allò que fins llavors només era entrellucats entre els seus lectors distingits —explica Cerdà Subirachs—, i és que ens trobem davant d'un poeta doctus, del poeta que estableix una relació mútua entre poesia i teoria". Això vol dir que els seus textos no són fàcils, ni "tampoc una exploració arqueo- lògica d'un poema popular", i encara menys cauen en "el xarxisme del cicle festiu nadalenc". "Ni tinc parella en el ball / ni neumàtics al garatge, / i em fa por fer de mirall / del home i la seva imatge", escrivia el 1956: el sentit del humor s'entre-

llaça amb un apunt existencialista. Un any abans, Albert Manent li havia agraït la nada a afirmant que els poemes creixien en complexitat. "Eratot un despit per als qui esperaven una felicitació més acomodaticia, l'ensíma prou vartur a de parailisme", apunta Cerdà Subirachs.

Sorpreses surrealistes
A partir del 1960 Foix ja no felicitava el Nadal als amants, sinó el Cap d'Any, i va substituir les il·lustracions d'artistes contemporanis per gravats o dibuixos de la seva col·lecció. El surrealisme, present en la majoria de poemes, s'expressa sense vergonya ja des dels llargs encapçalaments de les felicitacions. Un d'ells comença així: "Els barbossos minyons, feixucs com un vell, volien asaltar el fort de les boires amb les mans plenes de llibres". Perdent l'aire nadalenc, els poemes guanyen originalitat i mostren una predilecció per les escenografies marítimes, que Foix coneixia a gràcies a la casa del Port de la Selva on estiu i jades del 1946.

El tres últims poemes, corresponents al 1974, 1975 i 1976, van datats el 28 de gener, el dia que el poeta feia anys. L'última de les felicitacions va ser enviada per celebrar el 83è aniversari de Foix —que encara viuria onze anys més—, porta per títol *La pell de la pell* i és un text en prosa en què homenatja el pintor Joan Ponç. Era una manera elegant de dir que el sarró de veros del poeta es va del tot buit. Havia arribat l'horade donar per acabat aquell joc. e

